

A.C. BAANTJER

Uit de verhoorkamer

Belevenissen van rechercheur Baantjer
van Bureau Warmoesstraat

De Fontein

Voorwoord

Het boek dat u in handen heeft bevat een nieuwe selectie van de columns die Appie Baantjer schreef over zijn ervaringen als rechercheur bij de Amsterdamse politie. Deze worden nu opnieuw uitgegeven ter ere van zijn honderdste geboortedag.

De columns zijn stuk voor stuk inkijkjes in de menselijke ziel, die hij schreef naar aanleiding van zijn dagelijkse ervaringen als rechercheur.

Baantjer is beroemd geworden met zijn De Cock-reeks, maar hij is daarnaast decennialang bijdragen blijven schrijven voor tijdschriften en voor kranten als *De Telegraaf*.

Appie Baantjer heeft achtentwintig jaar onafgebroken als rechercheur aan Bureau Warmoesstraat gewerkt. In die jaren heeft hij in de verhoorkamer mensen van allerlei pluimage zien langskomen. Een deel van hen kreeg een plekje in zijn columns. Als lezer nemen we als het ware plaats naast Appie.

Om de auteur zelf aan het woord te laten: 'Vrijwel al mijn verhalen en romans vinden op een of andere manier hun oorsprong in het politiebureau aan de Amsterdamse Warmoesstraat. Een vreemd bureau, dat Bureau Warmoesstraat. In de jaren dat ik daar dienst heb gedaan, heb ik me nog nooit een dag verveeld. Er was ook geen dag gelijk aan de andere. Of het moest zijn de steeds terugkerende verbazing over de inventiviteit, de vindingrijkheid, die de mensen in het kwaad etaleren.'

Wij wensen u veel leesplezier!
Uitgeverij De Fontein

Namaak

Ze kwam wat schuchter de rekerchekamer binnen en keek vragend om zich heen. Ik schatte haar op achter in de veertig. Ze was keurig gekleed in een mantelpakje van grijs tweed. Ik bood haar een stoel aan voor mijn bureau. 'Wat kan ik voor u doen?' vroeg ik vriendelijk.

Ze ging zitten en schoof dicht naar me toe. Er straalde iets vriendelijks van haar uit, een blijde gemoedelijkheid. 'Er is bij ons ingebroken. Ik heb er gisteren al over gebeld. Er is ook een rekercheur van de Technische Dienst bij me geweest. Voor vingerafdrukken. En nu kom ik nog even aangifte doen.'

Ik knikte begrijpend. 'Is er veel weg?'

Ze scharrelde wat nerveus in haar handtasje en gaf me een verkreukeld blocnotevelletje. 'Wat geld... Bijna tweehonderd gulden, en dan mijn kistje met sieraden.'

Ik pakte de schrijfmachine en begon de aangifte uit te tikken. Toen ik daar al bijna mee klaar was, onderbrak ze me. 'Er is ook nog een witgouden horloge weg met een witgouden band. Het is een heel duur dameshorloge. Het heeft zeker wel drieduizend gulden gekost. Er zitten kleine briljantjes om de cijferplaat.'

Ik bekeek nog eens het blocnotevelletje. 'Het staat niet op uw lijstje.'

Ze schudde het hoofd. 'Mijn man wilde niet dat ik het opgaf.'

'Het is het duurste stuk,' reageerde ik verbaasd.

Ze trok de schouders op. 'Mijn man wilde het per se niet op het lijstje hebben. Maar ik vind het toch wel zonde. Ziet u, ik ben erg aan het horloge gehecht. Het is het enige mooie geschenk dat ik ooit van mijn man heb gekregen.'

Ik gebarde nonchalant en tikte haar aangifte verder uit.

Ongeveer een week later grepen we een jongeman die zich in het inbreken in etagewoningen had gespecialiseerd. Bij huiszoeking trof ik het sieradenkistje. Behalve het witgouden horloge met briljantjes was het leeg. Toen ik de jongeman verhoorde, vroeg ik hem waarom hij het dure horloge nog niet zoals de andere sieraden had verpatst.

Hij keek me grijnzend aan. 'Het is een nepperd. Het lijkt wel heel echt, maar het is Italiaanse namaak. Je koopt die dingen in een café voor een paar tientjes. Ik heb het geprobeerd, maar je raakt het aan de straatstenen niet kwijt.'

De volgende dag liet ik de vrouw komen en gaf haar het kistje en het horloge terug. Met een teder gebaar streek ze met haar wijsvinger over de band en keek vervolgens naar me op. 'Mooi, hè?'

Ik knikte traag en keek toe terwijl ze het horloge voorzichtig in haar tasje borg. 'Zeg maar tegen uw man,' zei ik, 'dat hij u vooral op wáárde moet schatten.'

Ze reageerde niet. Met het tasje onder een arm geklemd stapte ze blij de kamer uit.

Tieneke

De wachtcommandant bracht haar zelf naar boven: een jong meisje met een bescheiden make-up. 'Het is nogal rumoerig beneden. Praat jij even met haar.'

'Waarover?'

Hij maakte een wrevelig gebaartje. 'Ze kwam hier het bureau binnenlopen. Ze zoekt haar tante.' Voor ik nog iets kon vragen, beende hij de kamer uit.

Ik keek haar aan. Ze droeg een wit kanten bloesje en een strakke spijkerbroek. Ze had een rond gezichtje met blauwe ogen en een wipneus boven volle lippen. Het korte blonde haar was in Purdylook geknipt.

'Wie ben je?' vroeg ik.

'Tieneke van Leeuwen. Ik ben dertien.'

Ik gebaarde naar de klok. 'Een beetje te jong om 's avonds om tien uur nog hier in de buurt rond te lopen.'

'Ik zoek mijn tante.'

'Waar woont die?'

'Ergens in de buurt van een groot gebouw waar altijd tentoonstellingen worden gehouden.'

'Heb je geen adres?'

Ze schudde het hoofd. 'Ik kan het wel wijzen.'

Ik glimlachte om de onnozelheid. 'Hoe kom je dan in de Warmoesstraat terecht?'

Ze verschoof iets op haar stoel. 'Ik kom uit Arnhem met de trein. Buiten het station vroeg ik naar de politie. Toen hebben ze me naar hier verwezen.'

Ik begreep er nog niet veel van. ‘Hebben je ouders je naar Amsterdam gestuurd?’

Ze liet het hoofd iets zakken. ‘Mijn ouders zijn dood... Omgekomen bij een auto-ongeluk in Duitsland. Ik woon bij mijn oudste zuster. Ze hebben geen goed huwelijk... steeds ruzie. Vanavond was het zo erg dat mijn zuster de deur uit liep. Ik vond het wat griezelig om alleen met hem in huis te blijven. Toen ben ik ook maar weggelopen.’

‘En zonder kaartje in de trein naar Amsterdam gestapt.’

Ze glimlachte. ‘Ik zat steeds op het toilet.’

‘Hoe heet je tante?’

‘Van Leeuwen... Net als ik. Ze is weduwe.’

‘Heeft ze telefoon?’

‘Dat weet ik niet. Ik ben in geen jaren bij haar geweest. Maar vroeger heb ik vaak bij haar geloged.’

Ik pakte het telefoonboek. De naam Van Leeuwen kwam er pagina’s lang in voor. Het leek me ondoenlijk hen stuk voor stuk te bellen. Ik gokte een paar maal op een Van Leeuwen in de buurt van het RAI-gebouw, maar niemand had relaties met een dertienjarige Tieneke van wie de ouders in Duitsland waren omgekomen.

Ik stond juist op het punt een auto te regelen, toen de telefoon ging. Het was de wachtcommandant. ‘Heb je dat meisje nog?’ vroeg hij.

‘Ja,’ zei ik.

Hij verbrak de verbinding.

Vrijwel direct daarop kwam een al wat ouder echtpaar de kamer binnen en stooft op het meisje af. De man keek me bezorgd aan. ‘Heeft ze u verteld dat haar ouders bij een auto-ongeluk om het leven kwamen en dat ze op zoek was naar haar tante?’

Ik knikte verbijsterd.

Hij schudde het hoofd. ‘Dat doet ze altijd als ze is weggelopen.’ Ze namen haar tussen zich in en liepen de kamer uit.

Bij de deur draaide ze zich plotseling om en holde naar me terug. ‘Sorry,’ fluisterde ze, ‘maar elke avond televisie met die oudjes is ook niks.’

Aangifte

Ze kwamen giechelend de recherchekamer binnen. Een man en een vrouw. Hij was een jeugdige 65-plusser in een verkreukeld grijs pak. Zij een stevige vijftiger met een paarse spoeling in grijs haar. Al van verre zwaaiden ze naar me en traden wat onvast op mij toe. Ze hadden beiden duidelijk heel diep in een vrolijk glaasje gekoken.

Ik schoof snel een tweede stoel naast mijn bureau, want ik vind dat de politie onder alle omstandigheden dienstbetoon hoog in het vaandel moet houden. ‘Wat kan ik voor u doen?’ vroeg ik beleefd.

Ze namen uitgebreid plaats en reageerden niet.

‘Wat kan ik voor u doen?’ herhaalde ik.

Zij stootte hem met een elleboog in de rug. ‘Meneer vraagt wat je komt doen.’

De man keek me geamuseerd aan. ‘Ze hebben mijn portefeuille gerold.’

‘Wie?’

Hij grinnikte breed. ‘Ze hebben zich niet aan me voorgesteld.’

‘U hebt ze wel gezien?’

Hij schudde droevig het hoofd. ‘Ik heb er niets van gemerkt. Helemaal niets. Ik zat met Mien in het café en toen zei ze: “Hendrik, betaal jij even.” Ik doe een greep naar mijn binnenzak... Weg portefeuille. Gerold. Zeg maar dag met je handje.’

‘En daarvoor had u hem nog?’ vroeg ik zakelijk.

‘Ja, in het vorige café. Toen heb ik er nog uit betaald.’

‘U bent met de tram gegaan... Van het ene café naar het andere, bedoel ik.’

Hij schudde opnieuw het hoofd. ‘Mien en ik gaan nooit met de

tram. Uit voorzorg, begrijpt u. In de tram zijn vaak zakkenrollers. Wij lopen altijd.'

Ik knikte begrijpend. 'Wat zat er in uw portefeuille?'

'Vijftig gulden... Maar dat is niet zo erg. Er zat ook mijn postlegitimatiebewijs in. En dat vind ik wel erg. Dat ding heb ik nodig. Ik haal er elke maand mijn AOW mee. Zonder een legitimatie krijg je het niet.'

Ik trok de schrijfmachine naar me toe en draaide er een vel papier in. 'Hoe heet u?' begon ik.

'Hendrik... Hendrik Bekking.'

'Met dubbel k of met ck?'

Hij keek verrast naar me op. 'Dat... eh, dat weet ik niet. Zie je, dat staat op mijn postlegitimatiebewijs.'

Ik glimlachte. 'Dat legitimatiebewijs hebt u niet meer.'

Hij knikte instemmend. 'Het zat in mijn portefeuille met die vijftig gulden.'

'En die portefeuille is gerold.'

'Precies.'

'Van die zakkenrollerij komt u nu aangifte doen,' stelde ik geduldig, 'en daarvoor heb ik uw naam nodig.'

'Hendrik... Hendrik Bekking.'

Ik zuchtte diep. 'Bekking met dubbel k of met ck?'

Hij keek me verwonderd aan. 'Ik zei het u toch al; dat staat in mijn...'

'Postlegitimatiebewijs,' vulde ik aan.

'Ja, en dat zat in mijn portefeuille.'

'En die is gerold,' reageerde ik wat kriegel.

Het gezicht van de man werd rood. 'Als je alles al weet... waarom vraag je het dan?'

Ik kneep beide ogen even stijf dicht en gokte op Bekking met dubbel k. 'Waar en wanneer bent u geboren?' vroeg ik verder.

De man stond wild op. 'Kijk,' riep hij kwaad, 'als jij nu even die zakkenroller pakt... met mijn postlegitimatiebewijs... dan kun je het er allemaal zo uit overnemen.' Hij greep de vrouw bij een arm en sleurde haar omhoog. 'Kom, Mien. We gaan.' Hij wiegde het hoofd. 'Wat wij tegenwoordig voor recherche hebben...'

De verkeerde

De man die zonder kloppen de researchekamer kwam binnensterven, was één brok oprechtheid. Dat zei hij van zichzelf en dat kon men ook aan hem zien. Hij had een vriendelijk open gezicht, waarin geen greintje gluiperigheid viel te ontdekken. Het glansde van eerlijkheid. Het is verheugend voor psychiaters en andere zielontleders dat van zulke ongecompliceerde figuren slechts zelden bij de Burgerlijke Stand melding wordt gemaakt, anders konden zij hun praktijken wel sluiten.

De man sprak met een verbijsterend gebrek aan terughoudendheid en zijn woorden waren even rond en robuust als zijn enorme borstkas, die slechts met moeite door een zwarte schipperstrui in toom werd gehouden. ‘Stinkgriet!’ riep hij uit.

Ter verduidelijking: Griet moet in dit geval als soortnaam worden opgevat. Ze heette namelijk geen Griet, maar Louise. Ook de toevoeging ‘stink’ moet niet letterlijk worden genomen. Het vertelt niets over de geur die de betrokken dame verspreidde, maar gold als een karakterontleding, die bepaald in ongunstige zin was uitgevallen. ‘Stinkgriet!’ bulderde hij voor de tweede keer. ‘Ik had haar in elkaar moeten hengsten.’

‘U hebt dat niet gedaan?’ vroeg ik schuchter. Hij schudde het enorme hoofd. ‘Haar niet.’

‘Wie wel?’ reageerde ik angstig, want ik schatte ’s mans fysieke kracht op het vermogen van een kleine stoomhamer.

‘Die gozer.’

‘Welke gozer?’

Hij zwaaide met een machtige arm. ‘Ik had al een tijdje gehoord dat Louise met een ander knoeide. Vrienden kwamen het me ver-

tellen. Ook mijn oudje had het in mijn oor gefluisterd. Ik ben al weken pisnijdig, maar ik kon haar nooit betrappen.’

‘Vanavond wel?’

Hij knikte traag. ‘Op het Damrak. Daar zat ze met die gozer op een terrasje.’

‘En daar heb je hem in elkaar gehengst?’

‘Precies... Het gasthuis in.’

Ik reserveerde voor de man een plaatsje in een van onze cellen en ging op onderzoek uit. Het bleek dat er inderdaad een slachtoffer met ernstige verwondingen in het Binnengasthuis was opgenomen. Omdat de dokters nog bezig waren de diverse breuken in kaart te brengen, mocht ik hem pas na een uurtje bezoeken. Hij lag er bleek en ontdaan bij.

Toen ik me had voorgesteld, zei hij zachtjes: ‘Hebben ze die bruoit al?’

‘Hij heeft zichzelf gemeld.’

De man likte aan zijn gezwollen lippen. ‘Die vent hoort in een inrichting thuis.’

Ik trok mijn schouders op. ‘Toen u een verhouding met die vrouw aanknoopte, wist u ongeveer welk risico u liep.’

De man keek mij verwonderd aan. ‘Verhouding?’ lispelde hij.

Ik knikte. ‘Louise.’

De man slikte. Zijn adamsappel danste. ‘Ik ken geen Louise. Nooit van gehoord. En ik heb geen verhouding. Ik had alleen dorst en toen kwam ik langs een terrasje.’

Krelis

Ik keek verrast omhoog naar een grofgebouwde vijftiger die met een bolle buik voor mijn bureau oprees. Hij werd geflankeerd door twee dienders met strakke, ernstige gezichten. Een van hen had een ei vast... Een mooi bruin ei, duidelijk gelegd door een scharrelende kip. De diender boog zich voorover en legde het voorzichtig op mijn bureau. 'Het is vers,' legde hij uit.

Ze hebben in de loop der jaren de vreemdsoortigste zaken op mijn bureau gelegd, maar een vers ei was daar nog nooit bij. 'Wat moet ik ermee?' vroeg ik verbaasd.

De diender knikte in de richting van de man. 'Het is van hem.'

Ik grinnikte een beetje vals. 'En... mag die man geen vers ei hebben?'

Mijn brave collega trok zijn gezicht nog strakker. 'Hij lag ermee onder een auto.'

'Waar?'

'Op de Kromme Waal aan de waterkant. Mensen hadden ons gewaarschuwd. Er scharrelt een man wat vreemd tussen geparkeerde auto's, zeiden ze. Omdat daar nogal veel diefstalletjes worden gepleegd, zijn we gaan kijken.'

'En toen vonden jullie hem?'

'Ja.'

'Met het ei?'

'Precies. We konden hem eerst niet onder de wagen vandaan krijgen. Hij zat klem. Een paar mensen hebben ons geholpen hem eronderuit te trekken.'

Ik keek naar de man. Zijn overhemd droeg duidelijk de sporen van het slepen over de straat. 'Wat deed u daar onder die auto?' vroeg ik.

De man klemde zijn enorme kaken op elkaar en antwoordde niet. De diender grijnsde. ‘Dat hebben wij hem ook al gevraagd, maar hij wil niets zeggen.’

Ik trok mijn schouderaars op. ‘Het is uw goed recht om te zwijgen, maar het lost niets op.’

Ik vroeg de dienders om hun bevindingen aan het papier toe te vertrouwen en bracht de man naar een verhoorkamertje. ‘Het is toch op z’n minst verdacht,’ begon ik, ‘dat...’

De man sprong geprikkeld op. ‘Wat nou verdacht!’ riep hij kwaad. ‘Daar is niks verdachts bij. Ik zocht Krelis.’

Ik snoof verachtelijk. ‘Onder een auto met een vers ei in uw hand.’

Hij boog zich naar mij toe. ‘En dat vinden jouw botte politiehersenen gek?’

‘Nogal,’ bekende ik.

Hij zuchtte diep. ‘Ik heb een papegaai,’ sprak hij gelaten, ‘en die heet Krelis. Ik had vanmiddag het raam open, want het was wat benauwd in huis. Ik moest even naar het toilet en toen ik terugkwam, was Krelis uit het raam gevlogen. Hij zat in de boom aan de overkant.’ Hij zweeg even en ging weer zitten. ‘Krelis is dol op een vers eitje, begrijpt u. Ik heb hem ermee uit de boom gelokt. Hij ging onder die auto zitten. Toen ik hem wilde pakken, raakte ik klem.’ Hij streek over zijn bolle buik. ‘Ik heb er geen figuur meer voor.’

‘Waar is Krelis nu?’

Hij schudde somber het hoofd. ‘Dat weet ik niet. Ergens in een boom, denk ik.’

We zijn samen gaan kijken. Ieder met een vers eitje in de hand zijn we roepend langs de Kromme Waal getrokken. Het duurde een uurtje. Toen hadden we hem.

Anoniem

Na aarzelend kloppen kwam hij wat onzeker de researchkamer binnen: een lange, slanke veertiger met een wazige blik en een hoog voorhoofd. Ik liep hem een paar passen tegemoet. ‘Wat denkt u dat ik voor u kan doen?’ vroeg ik voorzichtig, want sommige mensen hebben beslist te hoge verwachtingen van de politie.

De man reageerde schichtig. Hij keek argwanend naar een paar collega’s verderop. Zijn magere adamsappel danste. ‘Kan ik u even onder vier ogen spreken?’

‘Dat kan,’ antwoordde ik minzaam en ik loodste hem naar een van onze verhoorkamertjes.

‘Ik wil niet graag dat iemand ons hoort,’ legde hij uit. Ik knikte begrijpend. Hij betastte de wanden en inspecteerde het plafond. Daarna nam hij uitgebreid plaats en boog zich ver naar me toe. ‘Iemand woont op mijn zolderkamertje,’ sprak hij fluisterend.

‘U hebt die kamer verhuurd?’

Hij schudde langdurig het hoofd. ‘Nee, dat is het hem juist. Ik heb die kamer níét verhuurd. Ik heb die kamer nog nooit aan iemand verhuurd. Hij staat leeg... Al jaren. Die man is er zomaar opgekropen. Van de week kwam ik toevallig op de zolder en toen zag ik hem zitten.’

‘En u wilt niet dat hij daar zit?’

De man keek me verbaasd aan. ‘Natuurlijk niet. Ik wil geen vreemden op mijn zolderkamer.’

Ik probeerde de man duidelijk te maken dat hij op z’n minst de clandestiene gebruiker diende aan te zeggen dat hij op de zolderkamer niet gewenst was. Toen het me niet lukte de man tot enige eigen activiteit te bewegen, zei ik berustend: ‘Goed, ik zal u helpen.’

Gelaten pakte ik blocnote en pen. ‘Hoe is de naam?’

De man schudde het hoofd. ‘Die geef ik niet.’

Ik keek verwonderd naar hem op. ‘Waarom niet?’

‘Ik wens anoniem te blijven.’

‘Geef me dan alleen uw adres.’

Ik zag zijn magere adamsappel weer dansen. ‘Nee,’ zei hij beslist. ‘Dan kan ik u net zo goed mijn naam geven.’

Ik keek hem ongelovig aan. ‘Hoe kan ik u in vredesnaam helpen als ik niet weet waar ik moet zijn?’

Het gezicht van de man verstarde. ‘Dat is uw zaak!’ riep hij kwaad. ‘Ik zei u toch dat ik anoniem wenste te blijven.’ Hij stond wild op en liep het verhoorkamertje uit.

Ik zakte vol verbijstering terug op mijn stoel.

Bij de deur draaide hij zich om en kwam terug. ‘Mag ik weten met wie ik heb gesproken?’ vroeg hij streng.

Ik schudde wezenloos het hoofd. ‘Nee,’ stamelde ik hees, ‘ik wil anoniem blijven.’

Eerste druk september 2023
Derde druk oktober 2023

Copyright © A.C. Baantjer
Copyright © 2023 voor deze uitgave Uitgeverij De Fontein, Utrecht
Deze verhalen verschenen eerder bij Uitgeverij De Fontein in de serie
Appie Baantjer Compleet, deel 1 (2005), deel 2 (2006) en deel 3 (2007)

Omslagontwerp De Weijer Design, Baarn
Omslagbeeld © Hans van Dijk / Anefo / Nationaal Archief
Opmaak binnenwerk Pre Press Media Groep, Leerdam

ISBN 978 90 261 6797 3
ISBN e-book 978 90 261 6798 0
ISBN luisterboek 978 90 261 6799 7
NUR 402

www.uitgeverijdefontein.nl

Uitgeverij De Fontein vindt het belangrijk om op milieuvriendelijke en verantwoorde wijze met natuurlijke bronnen om te gaan. Bij de productie van het papieren boek van deze titel is daarom gebruikgemaakt van papier waarvan het zeker is dat de productie niet tot bosvernietiging heeft geleid.

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm, elektronisch, door geluidsopname- of weergaveapparatuur, of op enige andere wijze, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.